

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/53/2019
Identifikačné číslo spisu: 3112211303
Dátum vydania rozhodnutia: 25.09.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3112211303.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletú J. I., narodenú XX. J. XXXX, bývajúcu u matky, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, dieťa rodičov - matky D. D., bývajúcej v Q. Q. XXX, zastúpenej advokátkou JUDr. Silviou Bartkovou, Advokátska kancelária JUDr. Martin BARTKO - JUDr. Silvia BARTKOVÁ, so sídlom v Trenčíne, Piaristická 6667, a otca I. I., bývajúceho v Q., W. XXXX/X, zastúpeného advokátom JUDr. Róbertom Dupkalom, Advokátska kancelária Consilior Iuris s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 51, za účasti Krajskej prokuratúry Trenčín, so sídlom Trenčín, Legionárska 7158/5, o zmenu úpravy styku, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 26 P 121/2012, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 13. septembra 2018 sp. zn. 4 CoP 54/2017 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. apríla 2017 č. k. 26 P 121/2012-823 upravil styk otca s maloletou J. počas bežnej úpravy styku, a to každý nepárny týždeň od piatku od 16:00 hod. do nedele do 16:00 hod. a každú stredu od 15:00 hod. do 18:00 hod. s tým, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletou J. počas osobitnej úpravy styku, ktorá má prednosť pred bežnou úpravou styku. Počas osobitnej úpravy styku sa bežný styk otca s maloletou nerealizuje. Osobitná úprava styku platí počas jarných prázdnin, počas ktorých je otec oprávnený stretávať sa s maloletou J. počas osobitnej úpravy styku v každom párnom roku počas jarných prázdnin od prvého dňa prázdnin od 9:00 hod. do posledného dňa prázdnin do 16:00 hod., v každom nepárnom roku počas jesenných prázdnin od prvého dňa prázdnin od 9:00 hod. do posledného dňa prázdnin do 16:00 hod. Osobitná úprava styku platí aj počas vianočných prázdnin, pričom obdobím vianočných prázdnin sa rozumie čas od 23.12. do 07.01. nasledujúceho roka. V tomto období sa styk otca s maloletou realizuje podľa osobitnej úpravy styku, a to v každom párnom roku od 23.12. od 9:00 hod. do 25.12. do 9:00 hod., každý nepárny rok od 25.12. od 9:00 hod. do 27.12. do 9:00 hod., každý nepárny rok od 30.12. od

18:00 hod. do 01.01. do 18:00 hod. nasledujúceho roka. Osobitná úprava styku platí aj počas veľkonočných prázdnin, pričom obdobím veľkonočných prázdnin sa rozumie obdobie od Zeleného štvrtka do utorka nasledujúceho po Veľkonočnom pondelku. V tomto období sa styk otca s maloletou realizuje podľa osobitnej úpravy styku, a to každý Veľkonočný pondelok od 11:00 hod. do nasledujúceho utorka do 18:00 hod.. Osobitná úprava styku platí aj počas letných prázdnin, pričom obdobím letných prázdnin sa rozumie obdobie od 01.07. do 31.08. V tomto období sa styk otca s maloletou realizuje podľa osobitnej úpravy styku, a to v čase od 01.07. od 9:00 hod. do 15.07. do 16:00 hod. a od 01.08. od 9:00 hod. do 15.08. do 16:00 hod. Otec si maloletú J. prevezme v mieste bydliska matky, kde maloletú po ukončení styku matke riadne vráti. Matke uložil povinnosť maloletú na styk s otcom riadne pripraviť a túto mu v stanovenom mieste a čase odovzdať. Návrh otca na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov zamietol.

1.1. Týmto v časti úpravy styku zmenil rozsudok tunajšieho súdu č. k. 12C/126/2010-143 zo dňa 09.02.2011.

1.2. O náhrade trov štátu rozhodol tak, že otcovi uložil povinnosť nahradiť trovy štátu vo výške 700,44 €, a to do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, na účet tunajšieho súdu. O náhrade trov konania rozhodol tak, že otec je povinný nahradiť matke náhradu trov konania 1.078,98 €, a to do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, k rukám Advokátska kancelária JUDr. Martin Bartko - JUDr. Silvia Bartková.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie otca rozsudkom z 13. septembra 2018 sp. zn. 4 CoP 54/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie (i) vo výroku o zamietnutí návrhu otca na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov potvrdil, (ii) vo výroku o úprave styku otca s mal. J., vo výroku o náhrade trov štátu a vo výroku o náhrade trov konania medzi účastníkmi napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrh matky na zmenu úpravy styku zamietol, matku zaviazal nahradiť trovy štátu vo výške 350,22 €, otca zaviazal nahradiť trovy štátu vo výške 350,22 € a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, (iii) znalkyni priznal nárok na znalečné zo znaleckého výsluchu na odvolacom pojednávaní a (iv) súdu prvej inštancie uložil začať konanie bez návrhu o výchovnom opatrení vo vzťahu k rodičom podľa § 37 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoR“).

2.1. Odvolací súd doplnil dokazovanie výsluchom maloletej J., výsluchom znalkyne C.. E.. I.. D. G. W., H. a citujúc ustanovenia § 26, § 28 ods. 1 a 2, § 43 ods. 1 ZoR, čl. 3, čl. 12 a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a § 35 a § 38 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok, v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) následne v súvislosti s rozhodovaním o rozsahu styku rodičov s maloletým dieťaťom ingeroval „predovšetkým záujem dieťaťa, ktorý pritom treba chápať čo najextenzívnejšie ... Je pritom v záujme dieťaťa, aby udržovalo rodinné vzťahy s odlúčeným rodičom a aby nebolo odtrhnuté od svojich koreňov, pričom dieťa má právo na to, aby dostalo príležitosť rozvíjať svoj vzťah ku každému z rodičov a prejavíť svoje city slobodne bez akéhokoľvek vonkajšieho tlaku zo strany druhého rodiča. Vždy však treba ako už bolo vyššie uvedené mať na zreteli, že záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí“. Odvolací súd pri svojom rozhodovaní zohľadnil vôľu maloletej J., ktorá má 12 rokov a ktorú vypočul za prítomnosti znalkyne na pojednávaní dňa 13. septembra 2018. Táto si zúženie stretávania sa s otcom neželala a vyjadrila vôľu, aby sa styk realizoval podľa ostatnej súdnej úpravy (rozsudok súdu prvej inštancie z 9. februára 2011 č. k. 12 C 126/2010-143, pozn.).

2.2. Odvolací súd zároveň uložil súdu prvej inštancie začať konanie bez návrhu o výchovnom opatrení podľa § 37 ZoR. Z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie a doplneného na odvolacom pojednávaní jednoznačne vyplynulo, že medzi rodičmi sú vážne narušené vzťahy, viazne medzi nimi rodičovská komunikácia, nevedia sa dohodnúť na rovnakom výchovnom prístupe k dieťaťu, aby dodržali nevyhnutnú podmienku kontinuity výchovného prostredia dieťaťa. Z týchto dôvodov je potrebné rozhodnúť o povinnosti rodičov maloletého dieťaťa podrobiť sa výchovnému opatreniu podľa § 37 Zákona o rodine.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu - okrem výroku o potvrdení výroku o zamietnutí návrhu otca na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov - podala matka maloletého dieťaťa dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP s tým, že súd nesprávnym procesným postupom jej

znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Súčasne podala dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

3.1. V súvislosti s namietanou zmätočnosťou podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený a arbitrárny. Namietala, že odvolací súd doplnil dokazovanie a v konaní neprípustným spôsobom vypočul maloletú dcéru. Nevypočul ju totiž v neformálnom prostredí mimo pojednávacej miestnosti, ale vypočul ju až po 55 minútach trvania pojednávania, a to priamo v pojednávacej miestnosti. Matka považovala za správne, že výsluch sa uskutočnil v neprítomnosti rodičov, ale nechápe, prečo na výsluchu neboli prítomní kolízny opatrovník a prokurátorka. Dovolateľka mala možnosť vyjadriť sa k výsluchu maloletej len na základe prečítanej zápisnice, ktorá nezachytávala skutočný výsluch maloletej. Podľa jej názoru výpoveď maloletej nebola spontánna, ale na základe neustálych otázok členov senátu. Rovnako nesúhlasila s formuláciami položených otázok. V tomto ohľade pripojila k dovolaniu prepis výsluchu maloletej a zvukový záznam z celého pojednávania. Dovolateľka vytkla odvolaciemu súdu, že svoje rozhodnutie založil iba na aktuálnom prianí maloletého dieťaťa vyslovenom na pojednávaní pred odvolacím súdom, čo je neprípustné aj podľa judikatúry odvolacieho súdu (5 Cdo 47/2017, 7 Cdo 205/2016) ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva (vec C. proti Fínsku z 9. mája 2006, č. 18249/02). Uviedla tiež, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prekvapivé a v tomto poukázala na rozhodnutie českého ústavného súdu II. ÚS 4160/12.

3.2. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolateľka odôvodnila tým, že Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) síce opakovane judikoval, že maloleté dieťa má právo vyjadriť sa v každom súdnom konaní, ktoré sa ho týka, ale tiež uviedol, „že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutie iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov.“ Súdy tiež môžu dospieť k záveru, že vypočutie dieťaťa nie je vhodné (7 Cdo 205/2016, 5 Cdo 47/2017). Na rozdiel od uvedeného odvolací súd v napadnutom rozsudku rozhodol uvedenú otázku rozdielne a svoje rozhodnutie založil iba na prianí maloletej J.. V ďalšom reagovala na viaceré dôkazy a vyjadrenia zainteresovaných vykonané a zistené v súdnom konaní a uvádzala k nim svoj komentár.

3.3. V neposlednom rade dovolateľka nesúhlasila s ostatným výrokom napadnutého rozsudku odvolacieho súdu o uložení povinnosti súdu prvej inštancie začať konanie bez návrhu o výchovnom opatrení vo vzťahu k rodičom podľa § 37 ZoR. V tejto súvislosti namietala jeho nedostatočnú odôvodnenosť.

3.4. Dovolateľka navrhla, aby vo vzťahu k uvedenému v bode 3.1. a 3.2. najvyšší súd napadnutý odvolací rozsudok zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o návrhu matky na zmenu úpravy styku, vo výroku o náhrade trov štátu a vo výroku o náhrade trov konania potvrdí a otca zaviazne nahradiť matke náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania. V súvislosti s ostatným výrokom napadnutého odvolacieho rozsudku (bod 3.3.) dovolateľka navrhla, aby najvyšší súd rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto časti zrušil.

4. Otec v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie matky považuje za neopodstatnené. V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že tento nie je naplnený. Maloletá J. bola v odvolacom konaní vypočutá podľa § 384 ods. 2 CSP v spojení s § 35 CMP. Zápisnica z výsluchu zodpovedá zákonným požiadavkám uvedeným v § 99 ods. 1 CSP. Počas výsluchu bol priebežne podstatný obsah prednesov zaznamenaný do zápisnice o pojednávaní, jej obsah bol následne oboznámený účastníkom konania. K tejto výpovedi sa účastníci konania, vrátane strany matky, aj vyjadrili. Pri výsluchu bola prítomná aj súdna znalkyňa, ktorá výpoveď maloletej vyhodnotila z psychologického hľadiska a matka sa vyjadrila aj k prednesu znalkyne. Z vyjadrenia znalkyne však v žiadnom prípade nevyplýva, žeby výsluch maloletej zo strany odvolacieho súdu bol vykonávaný nevhodným spôsobom. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP otec uviedol, že rovnako tento dôvod nie je daný a nie je ani dostatočne vymedzený podľa § 432 ods. 2 CSP. V časti dovolania proti výrokom odvolacieho súdu o uložení povinnosti začať návrh o výchovnom opatrení vo vzťahu k rodičom otec uviedol, že v tejto časti pre absenciu uvedenia dovolacieho dôvodu nespĺňa dovolanie náležitosti podľa § 428 CSP.

5. Kolízny opatrovník v písomnom vyjadrení k dovolaniu naďalej zastával názor, že v súčasnosti

upravený styk otca s maloletou nekorešponduje s najlepším záujmom dieťaťa. Poukázal tiež na neúčelnosť návrhu odvolacieho súdu na uloženie výchovného opatrenia. Uviedol, že nesúhlasil s výsluchom maloletého dieťaťa priamo na súde, čo neodporučil ani súdny znalec, ktorý sa na naliehanie kolízneho opatrovníka nakoniec výsluchu mohol zúčastniť. Z uvedených dôvodov mal byť podľa jeho názoru rozsudok súdu prvej inštancie odvolacím súdom potvrdený.

6. Krajská prokuratúra, ktorá vstúpila do konania na odvolacom súde, vo svojom vyjadrení k dovolaniu poukázala na rozsiahle a dôkladné dokazovanie vykonané v danej veci, na základe ktorého bol skutkový stav vyčerpávajúco zistený a v potrebnom rozsahu. Samotná maloletá J., ktorá má už 12 rokov a je schopná reálne vyjadriť svoju vôľu a názor, vyjadrila spokojnosť s doterajším režimom stretávania sa s rodičmi, ktorý platí nepretržite od roku 2011. Zúžený styk s otcom, ktorý navrhovala matka si maloletá výslovne neželá. Na strane druhej vzťahu medzi oboma rodičmi sú veľmi rozvrátené, komunikácia medzi nimi nie je takmer žiadna a nevedia sa dohodnúť takmer na ničom. Stotožnila sa s názorom odvolacieho súdu (str. 20 - 22 odôvodnenia), že záujem maloletého dieťaťa v danom prípade stojí nad všetkými inými záujmami, vrátane záujmu rodiča. Z uvedených dôvodov navrhla dovolanie zamietnuť a potvrdiť závery uvedené odvolacím súdom.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania matky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníčka konania zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

9. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“, pozn.) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 7 Cdo 213/2017, 8 Cdo 67/2017). O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Zo samej (mimoriadnej, resp. výnimočnej) povahy dovolacieho konania vyplýva, že z hľadiska jeho celkovej koncepcie, podmienok prípustnosti dovolania a jeho náležitostí je namieste nie rozširujúci výklad ustanovení zákona, ale skôr zužujúci interpretačný prístup (1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

10. Právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 8 Cdo 99/2017).

11. Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (t.j. námietky podľa § 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP alebo § 432 ods. 1 CSP), ktorým vymedzením dovolacích dôvodov je dovolací súd viazaný; t.j.

dovolanie neprejednáva nad ich rozsah [vo veciach, ktoré možno začať aj bez návrhu (preskúmaná vec starostlivosti súdu o maloletú takou nepochybne je) dovolací súd nie je viazaný len rozsahom dovolania, teda tým, ktoré výroky rozhodnutia odvolacieho súdu dovolateľ napáda (§ 77 CMP)].

12. Matka maloletej vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania najskôr z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane (účastníkovi konania), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach odvolacieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca strane sporu (účastníkovi) realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (viď napríklad rozhodnutia odvolacieho súdu sp.zn. 3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017).

15. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, potom už „postupom súdu“ zásadne nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (viď napríklad rozhodnutia odvolacieho súdu 3Cdo/173/2017, 7Cdo/150/2017, 8Cdo/49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru odvolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

16. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď napríklad rozhodnutia odvolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

17. V danom prípade matka maloletej v dovolaní namietala nedostatky, ku ktorým podľa jej názoru došlo v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, dokazovania, vyhodnotenia jeho výsledkov a vyvodenia nesprávnych skutkových a právnych záverov. Konkrétne tvrdila (pozri bod 3.1.), že odvolací súd neprípustne doplnil dokazovanie o výsluch jej maloletej dcéry, že ju vypočul na pojednávaní a nie mimo pojednávacej miestnosti, že na tomto výsluchu neboli - okrem rodičov, čo dovolateľka v zásade akceptovala - prítomní tiež kolízny opatrovník a prokurátorka (znalkyňa prítomná

bola, pozn.), že prečítaná zápisnica nezachytávala skutočný výsluch maloletej, že výpoveď maloletej nebola spontánna a že na jej základe odvolací súd založil svoje rozhodnutie. V tomto ohľade uvádzala, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prekvapivé.

18. Podľa § 35 CMP súd je povinný zistiť skutočný stav veci. Podľa § 38 CMP ak je účastníkom maloletý, ktorý je schopný vyjadriť samostatne svoj názor, súd na jeho názor prihliadne (ods. 1). Názor maloletého zisťuje súd spôsobom zodpovedajúcim jeho veku a vyspelosti. Podľa povahy veci zisťuje súd názor maloletého bez prítomnosti iných osôb (ods. 2).

19. Podľa § 43 ods. 1 ZoR (obdobne čl. 12 dohovoru) maloleté dieťa, ktoré je schopné s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť vyjadriť samostatne svoj názor, má právo vyjadrovať ho slobodne vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. V konaniach, v ktorých sa rozhoduje o veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, má maloleté dieťa právo byť vypočuté. Názoru maloletého dieťaťa musí byť venovaná náležitá pozornosť zodpovedajúca jeho veku a rozumovej vyspelosti.

20. Podľa § 98 CSP o procesných úkonoch, pri ktorých súd koná so stranou alebo vykonáva dokazovanie, sa vyhotovuje záznam technickým zariadením určeným na zaznamenávanie zvuku. Takto vyhotovený záznam sa uchová na nosiči dát, ktorý sa po skončení pojednávania pripojí k súdному spisu alebo sa v súdnom spise urobí poznámka, kde je záznam uložený (ods. 1). Ak strana požiada súd o kópiu záznamu, súd ju vydá bezodkladne. Podrobnosti ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo spravodlivosti (ods. 2). Podľa § 99 CSP ak to súd považuje za vhodné a účelné, spisuje sa o procesných úkonoch aj zápisnica. V zápisnici sa najmä označí prejednávacia vec, uvedú sa prítomní, opíše sa priebeh procesného úkonu a uvedie sa podstatný obsah prednesov a výroky rozhodnutia (ods. 1). Ak strana požiada súd o kópiu zápisnice, súd ju vydá bezodkladne. Podrobnosti ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo spravodlivosti.

21. Podľa § 384 ods. 2 CSP odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich nevykonal súd prvej inštancie, hoci ich strana navrhla.

22. O tom, či je potrebné vo veci zopakovať alebo doplniť dokazovanie a či skutkový stav veci (v prípade mimosporového konania „skutočný“ stav veci) bol zistený správne a dostatočne, rozhoduje výlučne odvolací súd.

23. V posudzovanej veci odvolací súd doplnil dokazovanie o výsluch maloletej, ktorý sa uskutočnil na pojednávaní dňa 13. septembra 2018 za prítomnosti (iba) maloletej, členov senátu a znalkyne, z výpovede ktorej na pojednávaní nevyplýva, žeby sa mal výsluch uskutočniť - matkou namietaným - nevhodným spôsobom, ako uvádza aj otec maloletej, vo svojom vyjadrení. Podmienky, za ktorých sa výsluch maloletej uskutočnil a ktoré určil odvolací súd (bez priamej účasti rodičov, kolízneho opatrovníka a krajskej prokuratúry, a za prítomnosti znalkyne) sa podľa názoru dovolacieho súdu nepriečia zákonu. Z obsahu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu rovnako nevyplýva, „že svoje rozhodnutie založil iba na aktuálnom prianí maloletého dieťaťa“ (bod 3.1.), pretože ďalším rozhodujúcim faktorom, prečo odvolací súd ponechal úpravu styku v doterajšom rozsahu bola „kontinuita výchovného prostredia ... že takto sa styk realizuje od veku 5,5 roka maloletej“ (bod 22 odôvodnenia odvolacieho rozsudku), t.j. k času rozhodovania odvolacieho súdu bolo stretávanie sa maloletej s rodičmi súdom upravené už po dobu 6,5 roka a nie je dôvodov tento rozsah meniť. Dovolací súd uzatvára, že postupom odvolacieho súdu, ktorý sa nepriečil zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práv dovolateľky na spravodlivý súdny proces. Neopodstatnená je preto námietka, že namietaným postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f) CSP.

24. V neposlednom rade dovolací súd dáva do pozornosti dovolateľky, že samotným vypočutím maloletého dieťaťa odvolacím súdom ani nemohlo dôjsť k porušeniu „jej“ práv, pretože z čl. 12 dohovoru, ako ani zo ZoR, či CMP, nevyplýva v tomto smere pre dovolateľku žiadne právo, ide výlučne o práva maloletého dieťaťa, a preto aj prípadne porušenie citovaných ustanovení, či dohovoru, jej nemôže zakladať žiadnu ujmu, teda ani vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Preto aj názory

dovolateľky na to, či bol výsluch maloletej vedený správne a dostatočne, sú vo vzťahu k porušeniu jej procesných práv absolútne irelevantné (podobne aj 5 Cdo 47/2017).

25. Pokiaľ dovolateľka vytýkala odvolaciemu súdu aj nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, nesprávnosť v hodnotení výsledkov dokazovania, či neúplne a nedostatočne zistený skutkový stav veci, dovolací súd pripomína, že už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na podstate uvedeného nič nezmenila (napr. 5 Cdo 47/2017).

26. Dovolateľka tiež tvrdila, že napadnutý odvolací rozsudok je nedostatočne odôvodnený. Dovolací súd v tejto súvislosti konštatuje, že namietaná skutočnosť môže založiť vadu zmätočnosti len výnimočne (pozri druhá veta stanoviska R 2/2016), napríklad vtedy, keď rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). O takúto vadu v danej veci nepochybne nešlo. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky a v súlade s jej právnym názorom na vec.

27. Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie matky nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné a preto dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

28. Podľa názoru matky maloletej je jej dovolanie prípustné tiež podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

29. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

30. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyskytla nejednotnosť navonok prejavovaná v prijatí odlišných právnych názorov. Ide teda o otázku, ktorú už dovolací súd riešil, avšak právne názory dovolacích senátov sa ešte neustálili (nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, je jeho (procesnou) povinnosťou: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ označením konkrétnych (odlišných, navzájom si protirečiacich) rozhodnutí dovolacieho súdu doložiť, že predmetná právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

31. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolateľka odôvodnila (iba) tým (bod 3.2.), že (i) najvyšší súd síce opakovane judikoval, že maloleté dieťa má právo vyjadriť sa v každom súdnom konaní, ktoré sa ho týka, ale tiež uviedol, ale súdy tiež môžu dospieť k záveru, že vypočutie dieťaťa nie je vhodné (7 Cdo 205/2016, 5 Cdo 47/2017) a (ii) „nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutie iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov.“ Na rozdiel od uvedeného odvolací súd v napadnutom rozsudku rozhodol uvedenú otázku rozdielne a svoje rozhodnutie založil iba na prianí maloletej J..

32. K dovolateľkou namietaným skutočnostiam v bode 31(ii), (za pomoci § 124 ods. 1 CSP, pozn.) - bez ohľadu na to, že sa týkajú hodnotenia dôkazov súdom a že takto predstavujú skôr otázku skutkovú (teda nie právnu) - sa dovolací súd už vyjadril (bod 23 druhá veta) v tom smere, že v okolnostiach posudzovanej veci právne závery odvolacieho súdu nevychádzajú (iba) z prania maloletej, pretože ďalším rozhodujúcim faktorom, prečo odvolací súd ponechal úpravu styku v doterajšom rozsahu bola tiež „kontinuita výchovného prostredia ... že takto sa styk realizuje od veku 5,5 roka maloletej“, a to na základe predchádzajúceho súdneho rozhodovania vo veci styku maloletej s rodičmi. Problematickým preto podľa názoru odvolacieho súdu nebol ani tak dlhodobý realizovaný rozsah stretávania maloletej s rodičmi, ale problém bol skôr v neprekonateľnom vzájomnom antagonizme rodičov.

33. Dovolateľka tiež tvrdila, že v danej veci nebolo vhodné, aby odvolací súd vypočul maloletú. K takejto interpretácii uvedeného v bode 3.2. a 31(i) dospel dovolací súd na základe obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP). Dovolateľka v tejto súvislosti poukázala na rozdielnú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (7 Cdo 205/2016 a 5 Cdo 47/2017). Podľa názoru dovolacieho súdu (i) otázka vhodnosti vypočutia maloletej nie je otázkou právnou, ale skutkovou a navyše (ii) rozhodnutia najvyššieho súdu označené dovolateľkou nepredstavujú „rozdielnú“ rozhodovaciu prax [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP], ale keď tak, „ustálenú“ rozhodovaciu prax [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP], ktorý dovolací dôvod dovolateľka neuviedla.

33.1. Vypočutie maloletej odvolacím súdom je jeho zákonnou možnosťou (pozri body 21 a 22) a právom maloletého vo veciach, ktoré sa ho týkajú (bod 19). Jediným limitujúcim faktorom je vek a rozumová vyspelosť dieťaťa. Otázka, ktorú v dovolaní dovolateľka nastolila, t. j. otázka vhodnosti, resp. nevhodnosti vypočutia maloletej odvolacím súdom nie je otázkou právnou, ale skutkovou, pretože je naviazaná na proces dokazovania a preukazovania skutkového stavu. Posúdenie tejto otázky, spočíva v každom jednotlivom prípade na posúdení individuálnych, konkrétnych a v iných prípadoch sa spravidla už nevyskytujúcich skutkových okolnostiach, ktoré sú svojou povahou jedinečné a neopakovateľné. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu takáto individuálna otázka ani nemôže mať znaky zásadného právneho významu. Spoločným znakom konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých je, že v týchto konaniach ide predovšetkým o záujem maloletých detí v zmysle čl. 3 dohovoru. Výsledkom týchto konaní by teda nemalo byť vyriešenie sporu medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie výsledku konania, ktorý zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletého. Navyše aj v tomto prípade platí uvedené v bode 24, pretože aj v daných súvislostiach nejde o právo matky, ale dieťaťa.

33.2. Dovolateľka za rozdielnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu označila jeho rozhodnutia 7 Cdo 205/2016 a 5 Cdo 47/2017. Najvyšší súd v rozhodnutí 7 Cdo 205/2016 k otázke „vhodnosti“ vypočutia maloletého uviedol: „Niet ... pochýb, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach (konaniach), ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni rozumovej vyspelosti dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie jeho najlepšieho záujmu ... môže nastať aj situácia, kedy súd po starostlivom zvážení okolností konkrétneho prípadu dospeje k záveru, že osobné vypočutie dieťaťa nie je vhodné a nepôjde pritom o porušenie Dohovoru (rozsudok veľkého senátu ESLP vo veci Sahin c/a Nemecko z 8. júla 2003 č. 30943/96, § 74 - 77), tu ale o taký prípad nešlo“. V podstate totožne k otázke „vhodnosti“ vyluču maloletého najvyšší súd v rozhodnutí 5 Cdo 47/2017 uviedol: „Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp.zn. 5 Cdo 492/2015) ... Súčasne môže nastať aj situácia, kedy súd po starostlivom zvážení okolností konkrétneho prípadu dospeje k záveru, že osobné vypočutie dieťaťa nie je vhodné a nepôjde o porušenie Dohovoru (rozsudok veľkého senátu vo veci Sahin proti Nemecku ESLP z 8. júla 2003 č. 30943/96, § 74- 77)“. Inak povedané v oboch minulých prípadoch podriadil dovolací súd otázku „vhodnosti“ vypočutia maloletého v súdnom konaní potrebe starostlivého zváženia okolností konkrétneho prípadu, ktorý prístup nemožno považovať za rozdielnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP] vo vzťahu ku krucialnej právnej otázke, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (navyše ani nešlo o právnu, ale o skutkovú otázku, pozn.).

34. Z dôvodov vyššie uvedených najvyšší súd uzatvára, že vzhľadom k tomu, že matka nevymedzuje právnu otázku relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c) CSP, ani neuvádza rozdielnu prax dovolacieho súdu, neostávalo najvyššiemu súdu iné ako dovolanie aj v tejto časti odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

35. Dovolateľka nesúhlasila tiež s ostatným výrokom napadnutého rozsudku odvolacieho súdu o uložení povinnosti súdu prvej inštancie začať konanie bez návrhu o výchovnom opatrení vo vzťahu k rodičom podľa § 37 ZoR. V tejto súvislosti namietala jeho nedostatočnú odôvodnenosť (bod 3.3.).

35.1. Nedostatok dôvodov môže za špecifických podmienok predstavovať dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP (bod 26). Pre prípad namietania tejto vady podľa § 420 písm. f) CSP dovolací súd uvádza, že uloženie povinnosti začať konanie bez návrhu o výchovnom opatrení vo vzťahu k rodičom nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, a teda nie je splnená zákonná podmienka uvedená v § 420 CSP („je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí“). Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 19/2017 uviedol, že základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Pretože dovolanie matky v tejto časti nie je podľa § 420 CSP prípustné, najvyšší súd ho odmietol podľa § 447 písm. c) CSP bez toho, aby sa zaoberal dôvodnosťou podaného dovolania.

35.2. Pokiaľ by nemalo ísť o dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, potom je potrebné dovolanie v tejto časti odmietnuť pre rozpor s ustanovením § 428 CSP (náležitosti dovolania) v zmysle ustanovenia § 447 písm. d) CSP. V ustanovení § 428 CSP sa za jednu z náležitostí dovolania považuje aj uvedenie toho, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody). Civilný sporový poriadok pritom v ustanoveniach § 420 a § 421 rozlišuje dva druhy dovolacích dôvodov. V prvom prípade (ust. § 420 CSP) sa jedná o dovolanie podané z dôvodu existencie tzv. zmätočnosťných vád a v druhom prípade (ust. § 421 CSP) sa jedná o dôvod dovolania spojený s právnym posúdením veci. Spôsob, ako treba jednotlivé dovolacie dôvody vymedziť upravujú ustanovenia § 431 až § 435 CSP. Dovolateľka v dovolaní v tejto časti však dovolací dôvod, resp. dôvody takto nevymedzila. Z obsahu dovolania je možné vyvodiť len jej nespokojnosť s rozhodnutím odvolacieho súdu čo do uloženia povinnosti súdu prvej inštancie začať konanie bez návrhu o výchovnom opatrení vo vzťahu k rodičom, nie je však možné určiť, z akých zákonom upravených dôvodov považuje rozhodnutie odvolacieho súdu za nesprávne. Dovolateľkou podané dovolanie v tejto časti (okrem uvedeného v bode 35.1.) teda neobsahuje riadne vymedzenie dovolacích dôvodov. Dovolanie preto nespĺňalo náležitosti vyžadované ustanovením § 428 CSP, čo malo za následok jeho odmietnutie v zmysle ustanovenia § 447 písm. d) CSP.

36. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP.

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.